

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2007-1-56 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 07-66/810-305
Karar Tarihi : 22.8.2007

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

10

Başkan : Tuncay SONGÖR (İkinci Başkan)
Üyeler : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI, M. Sıraç ASLAN,
Süreyya ÇAKIN, Mehmet Akif ERSİN

B. RAPORTÖRLER: Cengiz SOYSAL, Çiğdem ÜNAL, Harun GÜNDÜZ

**C. BAŞVURUDA
BULUNAN**

20

- Gersan Elektrik Tic. ve San. A.Ş. (Gersan)
Tuzla Mermerciler Organize Sanayi Bölgesi
Aydınlı Mah. TEM Anayol Cad. No:6 PK:57
Tuzla – İstanbul

- Gersan Elektrik Tic. ve San. A.Ş.
Temsilcisi Dr. Metin KANMAZ
Bağdat Cad. No:187 Kat:3 D:8 Selamiçeşme
Kadıköy - İstanbul

**D. HAKKINDA
ÖNARAŞTIRMA
YAPILANLAR**

30

- EAE Elektrik Asansör End. İnşaat San. ve Tic. A.Ş. (EAE)
Çakmaklı Mah. 2. Cad. 119. Sok. No:12
Kıraç – İstanbul

- Erde Elektrik Proje ve Müşavirlik A.Ş. (ERDE)
Yalı Yolu Sok. İsmail Ergin İş Merkezi A Blok
No:56 Kat:7 No:28
Üst Bostancı – Kadıköy – İstanbul

40

- SMT Sanayi Mühendislik Ticaret Ltd. Şti. (SMT)
Bağdat Cad. Selçuk Sindal Sok. No:149/B
Çim Apt. D.18
Feneryolu – İstanbul

- Desat Enerji Sistemleri Ltd. Şti. (DESAT)
Hadımköy Yolu Asfaltı Pelteks Cad. No:14
Hadımköy – İstanbul

50

- EST Elektrik Malz. Taah. Tic. ve San. Ltd. Şti. (EST)
Çınar Mah. Yeşiltepe Sok. No:41/2
Küçükyalı – İstanbul

- 60 - Elsan Elektrik Sanayi ve Ticaret A.Ş. (ELSAN)
Büyükdere Cad. Meydan Sok. Springiz Plaza Kat 23
Şişli – İstanbul
- Cedetaş Elektromekanik Sanayi ve Ticaret A.Ş.
(CEDETAŞ)
Battalgazi Cad. No:31
Samandıra – İstanbul
- Elay Mühendislik Elektrik İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti. (ELAY)
Konrad Adenauer Cad. 253. Sok. No:5/3-4
Çankaya – Ankara
- Aktif Elektrik Mühendislik Müteahhitlik San. ve Tic. Ltd. Şti. (AKTİF)
Sülün Sok. No:26 1. Levent – İstanbul
- 70 - Akademi Elektrik ve Tekn. Sist. Ltd. Şti. (AKADEMİ)
Ergenekon Mah. Yunus Bey Sok. No:25-27
Şişli – İstanbul
- Batuhan Elektrik Malz. Taah. İth. İhr. San. ve Tic. Ltd. Şti. (BATUHAN)
Bankalar Cad. Şair Eşref Sok. İhsan Han No:8/2
Karaköy – İstanbul
- 80 - Omega Elk. Mühendislik Müş. San. Ve Tic. Ltd. Şti. (OMEGA)
İkitelli Organize Sanayi Bölgesi
Demirciler Sanayi Sitesi E2 Blok No:378
İkitelli – İstanbul
- Zambak Mimarlık (ZAMBAK)
- Üner Proje Ltd. Şti. (ÜNER)
Halaskargazi Cad. No:198/17
Osmanbey – İstanbul
- 90 - Öneren Proje Mühendislik Taah. San. Tic. Ltd. Şti. (ÖNEREN)
Mengi Sok. No:28 Mahmutbey İşhanı K.2
Sahrayıcedit – Kadıköy – İstanbul

E. DOSYA KONUSU: EAE Elektrik Asansör End. İnşaat San. ve Tic. A.Ş. (EAE)'nin busbar sistemi ilgili ürün pazarındaki hakim durumunu kötüye kullanarak ve ayrıca proje yapımcısı firmalarla anlaşarak 4054 sayılı Kanun'un 4. ve 6. maddelerini ihlal ettiği iddiası.

100 **F. DOSYA EVRELERİ:** Kurum kayıtlarına 15.5.2007 tarih ve 3463 sayı ile intikal eden şikayet üzerine hazırlanan 6.7.2007 tarih ve 2007-1-56/İİ-07-MÖP sayılı İlk İnceleme Raporu 11.7.2007 tarihli Kurul toplantısında görüşülmüş ve 07-59/690-

M sayılı karar ile dosya konusu iddialara yönelik önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir. Önaraştırma sonucunda hazırlanan 16.8.2007 tarih ve 2007-1-56/ÖA-07-CS sayılı Önaraştırma Raporu 17.8.2007 tarih ve REK.0.05.00.00-110/155 sayılı Başkanlık Önergesi ile 07-66 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

110 **G.İDDİALARIN ÖZETİ:** Şikayetin temelini, busbar pazarında hakim durumda olduğu ileri sürülen EAE'nin, GERSAN'ın ve pazardaki diğer küçük ölçekli teşebbüslerin faaliyetlerini zorlaştırması oluşturmaktadır. Söz konusu zorlaştırma eylemi, GERSAN'ın ve diğer küçük teşebbüslerin sahip olmadığı EAE'nin ürünlerindeki bazı farklı teknik ve yapısal özelliklerin, ulusal ve uluslararası mevzuattan bağımsız bir şekilde uygulamaya konulması şeklinde ortaya çıktığı iddia edilmektedir. Burada EAE'nin söz konusu teknik ve yapısal özellikleri;

- hakim durumunu kötüye kullanarak proje yapımcısı firmalara empoze ettiği,
- ayrıca proje yapımcısı firmalarla anlaşarak, bu farklı özelliklerin elektrik sistemleri kurmak isteyen nihai müşterilerin alım şartı olarak belirlendiği

120 ileri sürülmektedir.

Şikayetçinin iddialarına delil olarak; EAE tarafından çıkarılan ve tüm proje yapımcısı teşebbüslere dağıtılan "EAE Ürün Şartname ve Tanıtım Dosyası" isimli kitapçıkta yer alan teknik özelliklerle, proje firmaları tarafından hazırlanan ve taahhüt firmalarının alımında şartname olarak kullanılan özelliklerin birebir aynı olması gösterilmektedir. Buna ilişkin örnekler aşağıda verilmektedir:

- 130 ○ Oyak Renault'un şartnamesinde ürün kodu olarak EAE'nin ürün kodu (E-LINE KB) kullanılmıştır. Yine aynı şekilde, Tesco-Kipa Kırklareli 3K mağazası için hazırlanan şartnamede de EAE'nin kendi ürünleri için kullandığı ürün kodu (MK Grubu) kullanılmıştır.
- EAE'nin busbar sistemi ile ilgili hazırlanmış olduğu teknik şartnamede değişik ürün grupları için busbar imalatçısı teşebbüsün en az 15-20 yıl süreyle faaliyette bulunması gerektiğinin bildirilmesi ve buna paralel olarak nihai müşterilerin şartnamelerinde benzer şekilde 15-20 yıl süreyle sektörde faaliyette bulunma şartının öne sürülmesi, EAE dışında bu şartı yerine getiren firmanın bulunmaması dikkate alındığında öncelikle GERSAN'ın sektör dışına itilmesi anlamına gelmektedir.
- 140 ○ Taahhüt firmalarının şartnamelerinde sadece EAE'nin sahip olduğu teknik mevzuatla ilgisi olmayan (ve hatta kalite ve teknolojik bakımdan çok daha geri kalmış) bazı teknik özelliklerin yer aldığı görülmektedir. Bunlara ilişkin örnekler şu şekildedir:

- "EAE Modüler KB Kompakt Busbar Kanal Sistemi Teknik Şartnamesi (800A-4000A)" Madde 4 ve 8'de aranan ürün özellikleri hiçbir teknik mevzuatta yer almamakla birlikte Türkiye'de sadece EAE ürünlerinde bulunan bir özelliktir.
- 150 ▪ Aynı şartnamenin Madde14'ünde "Busbar kanallarının gövdesi en az 1,5 mm kalınlığında çinko kaplı (galvanizli) sactan imal edilmelidir." denilmektedir. AB mevzuatıyla uyumlu Türk teknik mevzuatında ise gövdenin hangi malzemeden olması gerektiği

serbest bırakılmıştır. Bu konuda serbestlik bulunmakla birlikte, gövdenin alüminyumdan yapılmış olmasının saca göre kalite ve teknolojik bakımdan daha avantajlı olduğu görülmektedir. Buna rağmen şartnamelerde, daha önce de belirtildiği üzere, sadece EAE ürünlerini kapsayan sacın şart koşulduğu görülmektedir.

160

- Bu uygulamalar neticesinde 1998'den beri faaliyetlerde bulunan GERSAN, 2003'ten itibaren uluslararası standartlarda üretim yapmasına rağmen pazar payı %(...)'in altında kalmıştır. Ayrıca, dünyanın sayılı üreticilerinden Zucchini SPA 1995'te pazara girmiş olsa da 2001 yılında zarar etmiş ve sektörden çıkmıştır.

İleri sürülen bu hususlar çerçevesinde şikayetçi;

170

- EAE'nin busbar pazarındaki hakim durumunu kullanarak proje yapımıcısı firmalara kendi ürünlerinde bulunan teknik farklılıkları kabul ettirerek, rakiplerinin faaliyetlerini zorlaştırdığını ve dolayısıyla 4054 sayılı Kanun'un 6(a) maddesini ihlal ettiğini,
- EAE'nin, busbar ürününü almayan firmalara diğer ürünlerinden de satmayarak, busbar satışını diğer ürünlerin alımı şartına bağladığına ve bu uygulaması ile Kanun'un 6(c) maddesini ihlal ettiğini,
- EAE'nin hakim durumdaki bir teşebbüs olarak teknik gelişmeyi kısıtlaması nedeniyle Kanun'un 6(e) maddesini ihlal ettiğini,
- Yukarıda sıralanan eylemlerin aynı zamanda EAE ile proje yapımıcısı firmalar arasındaki anlaşmalar ile de gerçekleştirildiği, dolayısıyla EAE ve proje yapımıcısı firmaların 4054 sayılı Kanun'un 4 (a), (d) ve (f) hükümlerini ihlal ettiklerini

180

iddia etmektedir.

H. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: İlgili raporda;

190

- EAE Elektrik Asansör End. İnşaat San. ve Tic. A.Ş. ve projeci firmaların 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında bir anlaşmanın içinde olduklarına ya da EAE Elektrik Asansör End. İnşaat San. ve Tic. A.Ş. 'nin aynı Kanun'un 6. maddesi kapsamında hakim durumunu kötüye kullandığına ilişkin herhangi bir bulguya rastlanılmadığından ilgili teşebbüsler hakkında soruşturma açılmasına gerek olmadığı,

- EAE Elektrik Asansör End. İnşaat San. ve Tic. A.Ş.'nin yürürlükte olan bayilik sözleşmesinin rekabet hukukuna uygunluğunun sağlanması için ilgili teşebbüse Kanun'un 9/3. maddesi uyarınca görüş yazısı gönderilmesi gerektiği

ifade edilmektedir.

I. YAPILAN İNCELEME VE TESPİTLER

200

I.1. Pazar Yapısı

Busbar sistemi esas itibarıyla alçak gerilim elektrik malzemeleri sektörünün alt pazarlarından biridir. Bu kapsamda busbar sistemi pazar yapısına ilişkin

konunun, alçak gerilim elektrik malzemeleri sektörüne ilişkin genel özellikler kapsamında ele alınması gerekmektedir. Alçak gerilim elektrik malzemesi sektörü:

- Alçak gerilim panolar
- Kablo tavaları ve busbar sistemleri
- Pano elektrik malzemeleri

gibi alt kollara ayrılmaktadır. Söz konusu elektrik malzemelerine ilişkin sektörün yapısına bakıldığında, dikey yapıdaki halkaları üreticiler, toptancılar, panocular, uygulamacılar, proje yapımcıları ve nihai müşteriler oluşturmaktadır.

Üreticiler: Dikey yapının en tepesinde üreticiler yer almaktadır. Üreticiler içinde en büyük grubu büyük ölçekleri, geniş ürün yelpazesi ve aktivitelerinde pozisyonlarını değiştirebilme/yenileyebilme kapasiteleri ile diğer teşebbüslerden ayrılan uluslar arası dev firmalar oluşturmaktadır. Bunlar Schneider ve Siemens gibi teşebbüslerdir. Türkiye busbar pazarı incelendiğinde, dev firmaların Türkiye’de bu alanda üretimlerinin olmadığı ve pazarlama faaliyetlerinin de oldukça düşük seviyede kaldığı görülmektedir.

Dünya pazarında büyük ölçekli teşebbüslerin yanında dönemsel olarak değişkenlik gösteren sektörler üzerinde uzmanlaşan ve bu nedenle aktivitelerinde önemli değişiklikler yapabilme özelliğini taşıyan teşebbüsler bulunmaktadır.

Sektörde belli bir ürün grubu üzerinde uzmanlaşmış olan ve bu faaliyetlerinde fazla bir değişikliğe gitmeyen teşebbüsler bir diğer üretici grubunu oluşturmaktadır. Bu grupta yer alan teşebbüsler, ilk gruptaki teşebbüslere göre küçük ölçekli olmakla birlikte, daha çok belli ülkelere yoğunlaşmayı tercih etmektedirler. Şikayet edilen EAE bu grupta yer alan bir teşebbüs konumundadır.

Toptancılar: Uygulamacılar ve panocular tarafından ihtiyaç duyulan ürünleri temin etmek üzere söz konusu elektrik malzemesine ilişkin bütün ürünlerin sağlayıcısı konumunda olan yerel dağıtıcı teşebbüsler ‘toptancılar’ olarak adlandırılmaktadır.

Toptancının rolü ve lojistik açısından önemi üründen ürüne farklılık gösterebilir. Busbar sistemleri açısından toptancılık müessesesi ele alındığında, Türkiye’de toptancılığın henüz yerleşmediği, gerek panocu ya da uygulamacıların gerekse nihai müşterilerin busbar sistemlerini doğrudan üreticiden ya da üreticinin temsilci, bayi ya da dağıtıcısından tedarik ettiği görülmektedir.

Panocular: Bu tür firmalar pano işinin değişik bölümlerini faaliyetleri altında toplayan profesyonellerdir. Panocunun pratikte faaliyetleri dört başlık altında toplanabilir: (i) her tüketicinin spesifik isteğini yerine getirecek şekilde pano dizayn etmek ve uygulamak, (ii) değişik pano malzemelerini temin etmek ve monte etmek (iii) pano donanımını gerçekleştirmek, (iv) panonun düzgün çalıştığını kontrol etmek. Panocular ürünü kullanıma hazır bir şekilde uygulayıcılara tedarik ederler. Bazı üreticiler kendilerine ait panocu ekiplerine sahip olarak dikey bütünleşmeyi sağlamaktadır. Busbar sistemi açısından panocuların rolü ele alındığında, panocuların trafo ile ana pano arasındaki bağlantı yapan tek tip busbarların alımını yaptıkları görülmektedir. Busbar

kullanımına ve bu ürünün seçimine ilişkin Türkiye pazar yapısında panocuların oldukça az seviyede bir rolü olduğu, panocuların busbar alımlarının çok az miktarda gerçekleştiği söylenebilir.

260 **Uygulayıcılar:** Uygulayıcılar, alçak gerilim elektrik malzemesini nihai müşteri için monte eden teşebbüslerdir. Bunlar genellikle ürün çeşidini ve markasını seçen gruptur (ana pano ve görünen parçalar hariç). Busbar sistemi açısından ise, özellikle büyük ölçekli işlerde busbar sistemine ilişkin seçimlerde projeci firmaların ve nihai müşterinin seçici ve belirleyici konumda olduğu görülmektedir.

270 **Projeciler:** Projeciler, elektrik malzemesinin monte edilmesini de kapsayacak şekilde projelerden sorumlu olan mimar, mühendislik danışmanlık firmaları ve inşaat firmalarından oluşan gruptur. Özellikle büyük ölçekli işlerde projeciler yatırımcı tarafından açılan bir ihale ile belirlenebilir. Projeciler yapıya ait projeyi ve ayrıca bu projede kullanılacak malzemeye ilişkin teknik şartnameyi de hazırlamaktadır. Ön proje, proje çizimi ve ihale şartnamesi hazırlamak dışında işverenin tercihine göre taahhüt şirketinin belirlenmesinin ardından işin projeye uygun yapıp yapılmadığına dair denetim görevi de projeci firmaya verilebilir. Bazı projecilerin aynı zamanda taahhüt faaliyetleri gerçekleştirdiği de görülmektedir. Projecinin hazırladığı teknik şartname ile uygulamaya yönelik teknik standartlar belirlenirken bazı durumlarda şartnameye marka adı da konmaktadır. Böylelikle, yaptıkları iş itibarıyla her ne kadar mal alımı yapmasa da, malzeme alımlarında projecilerin belirleyici bir rolünün bulunduğu görülmektedir.

280 **Tüketiciler:** Tüketiciler, elektrik malzemesinin uygulanacağı yapının sahibi olan kişi ya da kuruluşlardır. Bu grup aynı zamanda işveren olarak da adlandırılabilir. Tüketiciler/işverenler 'endüstriyel uygulamalar' ve 'binalar' olarak iki grupta toplanabilir. Binaları da 'oturmaya yönelik' ve 'ticari binalar' olarak ikiye ayırmak mümkündür.

290 Bina yapımlarında nihai müşteriler ve proje yapımcıları, sadece görünen malzemelere ilişkin ürün grubu ve marka seçiminde daha çok belirleyici olmakta, bunun dışındaki ürünlere ilişkin marka seçimini uygulamacılara ve uygunsa panoculara bırakabilmektedirler.

Endüstriyel projelerde ise yüksek akımlar söz konusudur ve genellikle elektriğin basit anlamda dağıtılması işinin ötesinde otomasyon ya da kontrole ilişkin spesifik malzemeleri de içermektedir. Bu projelerde nihai müşteri ve proje yöneticisi ürün cinsi ve markanın seçiminde etkin rol oynar.

300 **Sektördeki Dikey Yapının İşleyişi:** Ürünün talebinin başlangıç noktasını nihai müşteriler oluşturmaktadır. Nihai müşteri, monte edilecek olan elektrik malzemesinin çizimine ilişkin sorumluluğu uygulamacıya verir. Büyük ölçekli projelerde ise bu sorumluluk proje yöneticisine devredilir.

Projeciler açısından hazırlanan proje ve teknik şartnamede belirleyici olan husus mevzuat çerçevesinde belirlenen standartlardır. Alçak gerilimli elektrik malzemeleri, genellikle elektrik akımıyla temas halinde olmaları nedeniyle, gerek insan sağlığına gerekse mülke zarar verilmesini önlemeye yönelik tasarlanmış kurallara tabidir. Avrupa Komisyonu'nun da bu standartlara ilişkin bir direktifi (The

310 Low Voltage Directive 73/23/EEC) bulunmaktadır. Söz konusu direktif ayrıntılı kurallar içermemekle birlikte ürünlerin güvenlik seviyesine ilişkin en alt seviyedeki gereklilikleri ortaya koymaktadır. Konuya ilişkin ayrıntılı düzenlemelerin yapılması ise CENELEC (European Committee for Electrotechnical Standardisation) gibi ilgili kurumlara bırakılmıştır. CENELEC ile birlikte ulusal ya da uluslar arası standardizasyon kurumları da bulunmaktadır ki, bunlardan biri de IEC'tir (International Electrotechnical Commission). Yerel mevzuat açısından bakıldığında, ulusal teknik standartlar IEC ve CENELEC ile uyumlu bir şekilde TS EN 60439/1 ve 2 standartları ile belirlenmiştir. Bu standartların yanında üreticilerin kendi talepleri ile ürünlerine çeşitli kurumlardan kalite işaretleri koydukları görülmektedir. Bu kuruluşların işaretleri ürünün belli ulusal ve uluslar arası standartları taşıdığını gösterir. Kalite sertifikaları zorunlu olmamakla birlikte, genellikle uygulamacılar ve müşteriler tarafından talep edilmektedir, 320 çünkü bu işaretler ürünün güvenli olduğuna ilişkin teminat oluşturmaktadır. Elektrik malzemesinin ciddi kazalara yol açabilecek bir alan olması nedeniyle bu tür garantiler oldukça önemli bir husus oluşturmaktadır. Bu tip kalite işaretleri güvenilirlik açısından da, bağımsız kuruluşlar tarafından veriliyor olması nedeniyle CE damgasına göre (CE damgasını üretici kendisi sorumluluğu alarak ürününe koymaktadır) daha ön plana çıkmaktadır. Bu noktada belirtmek gerekir ki, bir busbar üreticisinin, özellikle büyük ölçekli, projelerde ürününü pazarlayabilmesi için bir takım tip testlerini geçmiş olması gerekmektedir.

330 Projecilerin, teknik şartnameleri hazırlarken yukarıda bahsedilen hususlar dışında, ilgili ürüne ilişkin üreticiler tarafından hazırlanan teknik şartnamelerden de yararlandığı görülmektedir.

Elektrik malzemelerinin talebinde uygulamacıların ve panocuların etkin rol oynadığı söylenebilir. Busbar sisteminde ise özellikle büyük ölçekli işlerde nihai müşteri ve projenin ürün alımında belirleyici olduğu görülmektedir. Proje hazırladığı teknik şartnamede duruma göre firma ve marka adına da yer vermekte, ürünün sahip olması gereken özelliklerini teknik şartnameye koymaktadır. Nitekim yapılan şikayetin ağırlıklı noktasını da projecilerin teknik şartnamelerde doğrudan ya da dolaylı olarak EAE ürünlerini işaret ederek diğer markaların satışlarının zorlaştırıldığı iddiası oluşturmaktadır. 340

Gerek projecilerin gerekse uygulamacıların ürün ve marka tercihlerinde malzemenin kalitesi ve güvenliği, uygulamanın kolaylığı, yerel istek ve standartlara uygunluğu, ürünün uzun dönemde bulunabilir olması (yanlış parçaların zaman içinde değiştirilebilmesi için) gibi hususlar önem kazanmaktadır.

I.2. İlgili Pazar

350 I.2.1. İlgili Ürün Pazarı

Busbar sisteminin üç ana işlevi vardır:

- Orta/alçak gerilimli trafoyu ana panoya bağlamak,
- Elektrikli ana panodan dağıtım panolarına nakletmek,
- Işıklıdırma sistemlerine ve düşük güçlü elektrik dağıtımlarına güç sağlamak.

360 Busbar sisteminin alternatifi olarak kablo tavalalarının kullanılabilirdiği görülmektedir. Kablo tavalaları ve busbar sistemleri, fiziksel olarak elektrik gücünü ana pano ve dağıtım panoları arasında taşımaktadır. Kablo tavalaları, bina içinde elektriğin taşınmasını sağlayan iletkenleri desteklemek ve taşımak görevini görür. Esas itibarıyla busbar sisteminin bilinmediği pazarlarda bu sistemin işini kablo tavaşı görmektedir. Başka bir deyişle busbar sistemine ilişkin payın genişlemesinin kablo tavaşı pazarından alınan payla gerçekleştiği de söylenebilir. Bununla birlikte bu iki ürünün 'ilgili ürün pazarı' kavramı kapsamında tek bir pazar olarak kabul edilemeyeceği görülmektedir. Şöyle ki;

- 370
- Kablo tavasının içinden geçen kabloların taşıyacağı elektrik akımının gücü, içindeki kabloların teknik özelliğine ve sayısına bağlıdır. Kablo tavasını satan firmanın garanti ettiği şey, içinden geçen elektrik akımıyla değil kablo tavasının taşımaya yönelik gücüyle ilgilidir.
  - Busbar söz konusu işi bir sistem olarak gerçekleştirirken, kablo tavaları içindeki kablolardan ayrı olarak müşteriye satılır, yani bir sistem değildir.
  - Busbar sistemi özellikle aynı oda içinde elektriğin dağıtılması gereken çok sayıda makine olması halinde kablo tavasına göre büyük rekabetçi avantaj sağlamaktadır.
  - Ayrıca yeni bir makine eklendiğinde ya da mevcut makinenin yeri değiştirildiğinde de busbar sistemi kolayca modifiye edilebilmektedir.
  - 380 • Taşınacak akımın seviyesi arttıkça da busbar sistemi maliyet açısından daha avantajlı hale gelmektedir.
  - Busbar sistemi, istenildiği zaman genişleyebilme, değiştirebilme ve taşınabilme özelliklerine sahiptir.

390 Bütün bu bilgilerden, her ne kadar piyasaya giriş açısından busbar sistemi kablo tavasının yerini alsa da, tüketici gözünde özellikle büyük ölçekli projelerde bu iki ürün arasında talep ikamesinin bulunmadığı, ayrıca üretim süreci açısından da bu iki ürünün tek pazarda sayılmasını gerektirecek bir arz ikamesinin de bulunmadığı değerlendirildiğinde, şikayet kapsamında ilgili ürün pazarı "*busbar sistemi pazarı*" olarak belirlenmektedir.

I.2.2. İlgili Coğrafi Pazar

Türkiye genelinde satışı yapılmakta olan busbar sisteminine ilişkin ilgili coğrafi pazar, "*Türkiye Cumhuriyeti sınırları*" olarak belirlenmiştir.

I.3. Yapılan İnceleme

400 Önaraştırma sürecinde 18.7.2007 tarihinde EAE'de; 18-19-20.7.2007 tarihlerinde de ERDE, SMT, DESAT, EST, CEDETAŞ, ELAY, AKTİF, AKADEMİ, BATUHAN, OMEGA, ÜNER, ÖNEREN teşebbüslerinde raportörler tarafından yerinde inceleme yapılmıştır. Şikayet edilen projeci firmalarda raportörlerce yapılan yerinde incelemelerde ve görüşmelerde, söz konusu teşebbüslerin faaliyetleri itibarıyla homojen bir yapıda olmadıkları, bazı teşebbüslerin sadece proje işiyle iştigal ederken, bazılarının hem projeci hem taahhüt firması oldukları, bazı teşebbüslerin ise sadece taahhüt faaliyetlerinde bulunduğu tespit edilmiştir. Ayrıca bu teşebbüslerden üçünün (DESAT, OMEGA ve EST) hali hazırda EAE bayisi oldukları anlaşılmaktadır.

410 Şikayet edilen teşebbüslerin dışında sektörde yer alan diğer üreticiler olan DTM ve MARBUS ile üretimi bulunmamakla birlikte ithal ürün getiren Schneider temsilcisiyle raportörler tarafından görüşmeler yapılmıştır.

J. DEĞERLENDİRME

J.1. Kanun'un 4. Maddesi Kapsamında Değerlendirme

420 Şikayet dilekçesinde, standartların belirlenmesi konusunda örnek karar olarak belirtilen Rekabet Kurulu'nun 14.8.2003 tarih ve 03-56/650-298 sayılı kararında; yonga levha üreticileri tarafından kabul edilen standartların Yonga Levha Sanayicileri Derneği tarafından alınan teşebbüs birliği kararıyla değiştirilmesine menfi tespit verilmesi talebi değerlendirilmiştir. Kararda, başvurunun temel amacının dünya standartlarına uyum sağlanarak ihracat ve ithalat açısından karşılaşılan sıkıntıların giderilmesi olduğu belirtilmiş, ayrıca sektördeki mevcut standartların Türk firmalarının ürünlerinin yabancı firmalarla rekabet konusunda olumsuz sonuçlar doğurduğu belirtilmiştir. Bu kapsamda Kurul bu dosya kapsamında bildirme menfi tespit vermiştir. Buna karşılık aynı kararda, anlaşma ya da teşebbüs birliği kararı sonucunda belirlenen bir standardın mevcut ya da potansiyel rakiplerin pazar dışına çıkarılması amacıyla kullanılması ya da bu tür etkiler ortaya çıkarması halinde ilgili anlaşma ya da teşebbüs birliği kararının 430 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesine aykırı olacağı belirtilmiştir.

Buradaki önemli nokta, Kurul'un şikayet dilekçesinde atıf yapılan kararında belirlenmiş olan ve hangi şartların gerçekleşmesi durumunda belirlenen standartların 4054 sayılı Kanun'u ihlal edeceğinin tespiti noktasında, öncelikle ortada teşebbüsler arası bir anlaşma ya da teşebbüs birliği kararı olması gerektiğidir.

440 Raportörlerce yapılan yerinde incelemelerde; şikayet edilen EAE ile proje yapımıcısı firmalar arasında ya da proje yapımıcısı firmaların kendi aralarında yaptıkları, şartnameler aracılığıyla standartların belirlenmesine ilişkin bir anlaşmaya ya da anlaşma olduğuna ilişkin herhangi bir bulguya rastlanmamıştır. Ayrıca bu konuda alınmış olan bir teşebbüs birliği kararı da tespit edilememiştir. Kaldı ki, şikayetçi tarafından belirlenen projeci firmaların gerek faaliyet alanları gerekse ölçükleri itibarıyla birbirinden farklı yapıda olduğu, bazılarının sadece taahhüt firması olarak faaliyetlerini sürdürdüğü (Elay), bazılarının halihazırda EAE'nin bayisi olduğu (Desat, Omega, EST), bazılarının sadece projeci firma olarak faaliyet gösterirken bazılarının hem projeci hem de taahhüt firması olarak çalıştığı tespit edilmiştir ki, bu farklılıkların da söz konusu teşebbüsler arasında rekabeti bozucu bir anlaşmanın yapılması ihtimalini azaltmaktadır. 450

Bu noktada, EAE ile projeciler arasında rekabeti bozucu bir anlaşma olduğu yönündeki iddiaya dayanak olarak sadece, bazı projelere ilişkin teknik şartnamelerde yer alan ifadelerle EAE'nin kendi ürününe ilişkin hazırlanan teknik şartnamede yer alan ifadelerin aynı olması ve bu ifadelerin doğrudan EAE ürününü işaret eder nitelikte olması kalmaktadır. Söz konusu durumun bir anlaşmanın varlığını gösterir nitelikte olup olmadığını değerlendirebilmek için sektörün yapısı içinde proje yapımıcılarının rolüne biraz daha ayrıntılı olarak değinmek gerekmektedir.

460 Daha önce de belirtildiği üzere, bir işin yapımı sürecinde işveren, binanın genel hatlarını kendi bünyesindeki danışman ya da mühendisler aracılığıyla belirledikten sonra, proje firmalarını ihaleye davet ederek bir firmayı proje için görevlendirir. Bazı durumlarda sürekli çalıştığı bir projeci firma var ise işveren ihale açmaksızın da bu teşebbüsü projeci olarak seçebilir. Uygulamada kullanılacak malzemelere ilişkin projeci firmanın hazırlaması gereken çok sayıda farklı ürüne ilişkin teknik şartnameler bulunmaktadır. Bu teknik şartnamelerin hazırlanması aşamasında, söz konusu malzemelerin uzmanlık gerektirmesi nedeniyle, projeci firmalar üretici teşebbüslerden teknik destek almak durumundadır. Sektör temsilcileriyle yapılan görüşmelerden, projelerin genellikle 470 tüm üreticilerin teknik şartnamelerinin ortak yönlerini toplayarak bir teknik şartname hazırlanması şeklinde yapıldığı anlaşılmaktadır. Ancak pratikte projeci firmanın bu tip bir çalışmaya girmek yerine tek bir firmanın şartnamesinden yararlanarak teknik şartname hazırlaması da gerçekleşebilmektedir. Başka bir ifadeyle, EAE'nin teknik şartnamesi ile bazı projecilerin hazırlamış oldukları teknik şartnamelerde aynı ifadelerin yer almasının, bu teşebbüsler arasında bir anlaşmanın varlığını öne sürmek için yeterli olmadığı görülmektedir. Burada anlaşma olmasa da EAE'nin bir empozesinin olup olmadığı gibi hususlara Kanun'un 6. maddesi kapsamında yapılacak değerlendirmede daha ayrıntılı bir şekilde değinilecektir. Kanun'un 4. maddesi kapsamında ise şikayette yer alan 480 iddialar kapsamında bir ihlale rastlanmadığı değerlendirilmektedir.

J.2. Kanun'un 6. Maddesi Kapsamında Değerlendirme

J.2.1. EAE Hakkında Bilgi

1973 yılından itibaren elektrik sektöründe imalatçı olarak faaliyet göstermekte olan EAE grubu çatısı altında yer alan EAE; busbar enerji dağıtım sistemleri, kablo kanal sistemleri, döşeme altı kanal sistemleri ve trolley busbar sistemleri üretimi alanında faaliyetlerini sürdürmektedir.

490

EAE Grubu bünyesinde yer alan diğer şirketler ise; floresan aydınlatma armatürleri, parapet kanalları ve hastane yatakbaşı üniteleri alanında faaliyet gösteren EAE Aydınlatma A.Ş., modüler elektrik panosu kabinleri ve elektrik kutuları alanında faaliyet gösteren EAE Elektroteknik A.Ş. ve yassı çelik pres otomasyon sistemleri alanında faaliyet gösteren EAE Makine A.Ş.'dir.

1973 yılından beri sınıai ve ticari faaliyetlerde bulunan EAE, Türkiye busbar sektöründe uzun süre tek üretici olarak faaliyette göstermiştir. Dünya çapında satışları bulunan EAE'nin uluslararası KEMA, CESI, GOST, S+ ,IPH, ADWEA, DEWEA, Polonya-yerel, Romanya-yerel, Ukrayna-yerel, TSE ve CE kalite onay sertifikaları bulunmaktadır. Şirketin Ankara, İzmir, Bursa ve Gaziantep'te, ayrıca yurt dışında Moskova ve Dubai'de büro ve depoları bulunmaktadır. Ayrıca Milano'da EAE'nin İtalya firması da kurulma aşamasındadır.

500

J.2.2. Hakim Durum Tespiti

4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi kapsamında yapılan şikayet de esas itibarıyla; proje firmalarınca hazırlanan teknik şartnamelerde yer alan standartların EAE tarafından empoze edildiği ve böylece EAE'nin hakim durumunu kötüye kullandığı yönündedir. Türkiye açısından henüz gelişimini bitirmemiş bir piyasa

510

olarak kabul edilebilecek olan busbar pazarında EAE'nin açık şekilde büyük bir pazar payına sahip olduğu görülmektedir. Öneraştırma sürecinde teşebbüslerden toplanan 2006 yılı satış verisi aşağıdaki gibidir:

Tablo 2: 2006 yılı busbar satışları

Teşebbüs	Satış Tutarı (YTL)
EAE	(.....)
Gersan	(.....)
DTM	(.....)
Marbus	(.....)

520 Hemen belirtmek gerekir ki, yukarıda yer alan yerli üreticiler yanında Legrand ve Schneider gibi firmalar ithal ürün getirmektedir ancak bu firmaların satışları oldukça düşüktür. (.....)'den (.....), busbar alanında aktif pazarlama faaliyetlerinde bulunmadıklarını, ancak diğer işlere ilişkin faaliyetlerinden dolayı kendilerini tanıyan teşebbüslerin talebinden kaynaklanan satışlarının bulunduğunu, bu kapsamda 2006 yılı itibarıyla (.....) Euro tutarında satışlarının gerçekleştiğini belirtmiştir. Yerli üreticilerden (.....) yetkilisi (.....) de, firmalarının ürünlerinin henüz tip testlerini almamış olması nedeniyle özellikle büyük ölçekli işlerde teklif vermediklerini, başka bir ifadeyle bu tür işlerde rakip konumunda olmadıklarını belirtmiştir. Kaldı ki, bu değerlendirmelere girmeye gerek kalmaksızın, tablodan da anlaşılacağı üzere EAE'nin pazar payı % (...)’ın üzerindedir ve bu sektörde hakim konumda olduğu görülmektedir.

530 **J.2.3. Kötüye Kullanmaya İlişkin Değerlendirme**

Uzun süre tek üretici konumunda olan ve halen piyasaya yeni firmalar girmiş olmasına rağmen % (...)’ın üzerinde bir payı elinde bulunduran EAE'nin pazarda agresif ve tam hakimiyeti sağlamaya yönelik bir pazarlama stratejisi izlediğini firmanın 2002 yılı 'Dönem Sonu Toplantısı' tutanaklarındaki ifadelerden çıkarmak mümkündür. Bununla birlikte, 4054 sayılı Kanun bir firmanın hakim duruma geçmeye ya da mevcut hakim durumunu güçlendirmeye çalışmasını (birleşme/devralmalar hariç) yasaklamamaktadır. 4054 sayılı Kanun ile yasaklanan hakim durumun kötüye kullanılmasıdır. Bu noktada, EAE'nin 540 pazarlama faaliyetlerinin 'kötüye kullanma' sayılacak bir unsur içerip içermediğini incelemek gerekmektedir.

Yerel üreticiler açısından bakıldığında Türkiye çapında yaygın bir pazarlama ağının sadece EAE tarafından gerçekleştirildiğini söylemek mümkündür. EAE'nin pazarlama yapısına bakıldığında; düzenli olarak çeşitli illerde satış ziyaretleri düzenlenerek fuarlara katıldığı, projeci, büyük müteahhit ve Kurumlara ilişkin özel çalışmalar hazırladığı, projecilere fabrikada özel seminer ve fabrika gezileri düzenlediği, ayrıca oluşturulan bölgesel bayilik sisteminde 12 adet bayi ile çalıştığı ve şartnameler hazırlayarak bunları katalogla birlikte bastırıldığı 550 görülmektedir.

Öncelikle belirtmek gerekir ki, bir üretici firmanın kendi ürününe ilişkin teknik şartname hazırlaması, projeci firmaların projeye ilişkin teknik şartnameyi hazırlarken teknik yardım almak anlamında yararlanabilmeleri için gerekli

olabilmektedir. Nitekim, şikayet dilekçesinde 2001 yılında piyasadan çekildiği bildirilen Zucchini firmasının da o yıllarda yayınlamış olduğu bir teknik şartname mevcuttur.

560 Projecilerin teknik şartname ile malzeme alımında oynadıkları rolü belirlerken, sektördeki işleri 'kamu işleri' ve 'özel sektör işleri' olarak ikiye ayırmak gerekmektedir. Şöyle ki, kamuya yapılan işlerde teknik şartname tamamen belirleyici olmakta, bu şartnamelere uymayan bir ürünün satışının gerçekleştirilmesi mümkün olmamaktadır. Bu nedenle kamuya yapılan satışlarda projeci firmalar marka seçiminde belirleyici konuma geçebilmektedir. Ancak, bu tür kamu tarafından yapılan işlerde yapılan alımlara ilişkin ihalelerde rekabetin tesis edilmesinin 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamında değerlendirilmesi gereken bir konu olduğu görülmektedir. Özel sektöre yapılan satışlarda ise teknik şartnamelerin nihai karar noktası olmadığı, işverenin duruma göre kendisine uygun olan başka markaları da seçebildiği görülmektedir. Kaldı ki, projeci firmalar

570 genellikle hazırladıkları şartnamelerde birden çok sayıdaki üretici firmanın ismini vererek, mal alımında alıcının rekabetçi bir ortamda alım yapmasını sağlamaktadır. Projeci firmalar TSE ya da kalite sertifikası veren herhangi bir kurum gibi sektörün standartlarını belirleyen bağımsız bir kurum değil, sektörün içinde faaliyet gösteren ve işveren tarafından kendisine yüklenen bir takım sorumlulukları yerine getiren teşebbüs konumundadır. Başka bir ifadeyle, teknik şartnamede tek bir firmanın işaret edilmesi projeci firma açısından da tercih edilir bir durum olmamaktadır. Bu durum, projeci firmanın aynı zamanda taahhüt işi yapması halinde daha da açık hale gelmektedir. Ancak, mal alımında rekabeti oluşturmak projeci firmanın teknik şartnameyi hazırlarken dikkat ettiği tek husus

580 değildir. Projeci firmalarla yapılan görüşmelerden, teknik şartnameler hazırlanırken projecilerin değişik üreticilerin kataloglarından yararlanarak teknik yardım aldıkları, bunun yanında daha önce kullandıkları ve ilgili projeye uygun olan ve ilerde sorun çıkarmayacağına inandıkları ürünlere öncelik verdikleri, bunun yanında ürünün uzun dönemde bulunabilir olması, satış öncesi ve sonrası hizmetleri gibi hususlara da önem verdikleri görülmektedir. Kalite, güvenlik ve hukuki sorumluluk gibi unsurlar gerek projecileri gerekse panocu ve uygulamacıları bildikleri ve daha önce kullandıkları markaları kullanmaya teşvik etmektedir. Ayrıca ürünü daha iyi tanımaktan kaynaklanan uygulamaya ilişkin montaj süresini kısaltmak ve işçi maliyetlerini azaltmak gibi sebepler de alçak

590 gerilim elektrik malzemeleri sektöründe firmaların genellikle tek bir marka ile çalışmayı tercih etmelerine sebep olabilmektedir. Bu davranış yapısının sonucu olarak marka seçimine ilişkin piyasa yapısının oldukça durağan bir yapıya büründüğü söylenebilir ki, bu yapı asıl itibarıyla Avrupa piyasalarında da görülmektedir. Şöyle ki; 2001 yılı itibarıyla Avrupa Birliği üyesi ülkelerdeki busbar pazar payları incelendiğinde¹, Schneider'in Fransa'da %70-80 pazar payına sahipken bu oranın Belçika'da %50-60'a düştüğü; Portekiz'de %70-80 olan payın İspanya'da %40-50 olduğu, İrlanda'da %80-90 iken İngiltere'de payının ancak %10-20 arasında kaldığı görülmektedir. Görüldüğü üzere birbirine komşu olan piyasalarda bile firmaların piyasalara kendilerini kabul ettirme seviyeleri

600 değişebilmektedir. Üretici firmaların projeciler ve uygulamacılar üzerinde marka sadakati kurabilme ve bu kesimin beklentilerini karşılayabilme kapasiteleri sektördeki rekabetçi pozisyonların belirlenmesinde önemli bir unsur haline gelmektedir.

¹ Buradaki bilgiler ve pazar yapısına ilişkin diğer bilgilerde Komisyon'un 10.10.2001 tarihli Schneider/Legrand kararından yararlanılmıştır.

610 Daha önce de belirtildiği üzere projeci firmalar teknik şartnamelerde zaman zaman firma ve marka adı kullanmakta, böyle olduğu durumlarda da çoğunlukla en az üç firma adını kullanmayı tercih etmektedirler. Nitekim Aktif'te yapılan yerinde incelemede elde edilen belgelerden hem EAE'nin hem Gersan'ın Altan Hidrolik projesine busbara ilişkin teklif verdiği, Öneren'de alınan belgeden Kalekalıp projesinde üç teşebbüsün ismine yer verildiği (EAE, Gersan, Telemecanique), Elay'da alınan belgede yine aynı üç teşebbüsün adına yer verildiği görülmektedir.

620 Bunun yanında, şikayetçi Gersan ve şikayet edilen EAE busbar ürünleri ile birlikte kablo tavaşı üretimini de gerçekleştirmekte olup, kablo tavaşında projeci firmaların çoğunlukla Gersan markasını şartnamelere koyduğu görülmektedir. Nitekim 2006 yılı kablo tavaşı satışlarına bakıldığında Gersan'ın satışlarının (.....) YTL, EAE'nin satışlarının ise (.....) YTL seviyesinde olduğu görülmektedir. Bu noktalardan hareketle, EAE'nin projeci firmalar üzerinde bir dayatmasının olmadığı değerlendirilmektedir.

Kaldı ki, teknik şartname özellikle özel sektör yatırımcısı açısından bağlayıcı değildir ve malzeme alımında nihai tercih hakkı yatırımcıdadır. Teknik şartnamede yer alan bazı hususları yerine getirmese bile üretici ürününün tanıtımını ve pazarlamasını yaparak yatırımcıya teklifini verme ve yatırımcıyı ikna edebilme şansına sahiptir. Nitekim şikayetçi tarafından verilen örneklerde de, GERSAN tarafından teknik şartnameye uymadığı halde yatırımcıya ulaşılarak ve ikna edilerek yapılan satışlar yer almaktadır

630 Bu noktada şikayetçi; busbar sistemi teknik bir ürün olduğu için yatırımcının konuya hakim olmadığı ve dolayısıyla alımları teknik şartname çerçevesinde yaptıkları, başka bir ifadeyle yatırımcının daha ekonomik olsa bile teknik şartnameye uymayan teklifleri değerlendirmedeğini öne sürmektedir. Ancak, burada bahsedilen işlerin büyük ölçekli projeler olduğu dikkate alındığında, bu projelerdeki işverenlerin 'basiretli tacir' şeklinde davranmalarının beklenmesinin gerektiği açıktır. Yatırımcılar ekonomik açıdan uygun olan seçenekleri daima dikkate almaktadır ve bu nedenle üreticilerin projeci firmalarla birlikte yatırımcı/işveren seviyesinde de pazarlama faaliyetlerini gerçekleştirmeleri gerekliliği ortaya çıkmaktadır Nitekim, EAE'nin 2003 yılı Antalya Bölgesi tarama raporunda bu kapsamdaki pazarlama faaliyetleri görülmektedir.

640 Projeciler tarafından hazırlanan teknik şartnamelerde yer alan ve EAE teknik şartnamesi ile benzerlikler içeren hükümlerin EAE'nin empozesi olarak kabul edilmemesi gerektiği düşünülmeyle birlikte, gerek projeci firmaların gerekse sektör temsilcilerinin ortak fikrinin projecilerin tek bir firmayı alıcı olarak belirleyecek şekilde hazırlanmaması gerektiği yönündedir. Örnek olarak, alınacak malzemenin üreticisinin bu alanda tecrübe sahibi olmasının bir tercih nedeni olabileceği belirtilmekle birlikte, bu konuda 15-20 yıl gibi süreler verilerek EAE dışındaki yerel üreticilerin şartname dışında bırakılmasının doğru bir yöntem olmadığı çeşitli görüşmelerde ifade edilmiştir. Ancak buradaki durumun, projeci firmanın işini iyi yapmaması ya da farklı çıkar ilişkilerine girmesi gibi gerekçelerden ortaya çıkabileceği görülmektedir ki, bu gibi hallerin ancak profesyonel etik kuralları kapsamında değerlendirilebileceği, Kanun'un 6. maddesi kapsamına girecek bir ihlalin varlığı için yeterli delil teşkil etmediği

görülmektedir. Ayrıca, güvenlik açısından oldukça hassas olan bu alanda tarafların çeşitli sorumluluklar üstlendiği dikkate alındığında, hazırlanan şartnamelerde nelere yer verilip yer verilmeyeceğine ilişkin Rekabet Kurumu'nun müdahalede bulunmasının da doğru olmayacağı açıktır.

- 660 Şikayette ileri sürülen bir başka iddia da, busbara ilişkin yaptıkları satışları diğer EAE ürünlerinin alımı şartına bağlayarak EAE'nin hakim durumunu kötüye kullandığı yönündedir. Yapılan incelemelerde ve görüşmelerde elde edilen bilgi ve belgelerde bu yönde bir ihlale de rastlanmamıştır. Bu çerçevede EAE'nin 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesini ihlal ettiğine ilişkin herhangi bir bulgu tespit edilememiştir.

J.3. Dikey Anlaşmalara İlişkin Değerlendirme

- 670 Şikayet dilekçesinde projeci firma olarak şikayet edilen teşebbüslerden üçünün halihazırda EAE bayisi oldukları görülmektedir. Bunlar Desat, Omega ve EST'dir. EAE'nin Türkiye çapında 12 adet bayisi vardır. Söz konusu bayiler ve sorumlu oldukları bölgeler şu şekildedir:

Tablo 3

Bayi	Bölge
Başaranlar	Konya
Çağrı	İstanbul
Desat	Denizli
EST	İstanbul
Ete	Ankara
Ges	İstanbul
İpek	İstanbul
İnkaş	Bursa
Omega	İstanbul
Mütaş	İzmir
Kılıç	Düzce
Tokatlı	Gaziantep

Yukarıda sıralanmış bayilerin iki gruba ayrıldığı görülmektedir. Bunlardan sekizi bölgesel bayi olarak ve malzeme alıp satan bayiler iken geri kalan dördü (Çağrı, Desat, Ges ve Omega) malzemeyi kendi işlerinde kullanan ve malzeme satışı yapmayan müteahhit şirketlerdir.

680

Yapılan yerinde incelemede 18.2.2000 tarihinde EAE ile EST arasında yapılan bayilik sözleşmesi tespit edilmiştir. Firma yetkilileri diğer bayilerle yapılan sözleşmelerin de tek tip sözleşme olduğunu bildirmişlerdir. Sözleşmelerde bulunan bazı hükümlerin, hali hazırda 2002/2 sayılı Grup Muafiyeti Tebliği'nden yararlanamadığı görülmektedir. Bu hükümler şunlardır:

- Söz konusu bayilik sözleşmesinin 6. maddesine göre bayi EAE'nin onayı olmaksızın İstanbul dışına satış yapamayacaktır.

- 690 - Sözleşmenin 13. maddesi kapsamında EST, bayiliğin bittiği tarihten itibaren 5 yıl süreyle busbar satışıyla doğrudan ya da dolaylı olarak iştiğal etmeyecektir.

Yukarıda yer verilen hükümler bölgesel sınırlama getirilmesi ve bayiliğin bitmesinden itibaren 5 yıl süreli rekabet yasağı getirilmesi yönleriyle sözleşmeyi ilgili grup muafiyeti tebliği kapsamı dışına çıkarmaktadır.

- 700 Esas itibarıyla, 2007/2 sayılı Tebliğ ile birlikte pazar payı %40'ın üzerinde olan teşebbüslerin dikey anlaşmaların 2002/2 sayılı Tebliğ kapsamında grup muafiyetinden yararlanamayacağı, sözleşmelerin 2007/2 sayılı Tebliğ ile belirlenen süre içinde 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinde düzenlenen şartlara uygunluğunun sağlanması gerektiği görülmektedir.

- 710 Bununla birlikte, busbar sistemleri pazarının işleyiş olarak diğer sektörlerden farklı noktalarının bulunduğu, yapılan satışların büyük ölçekli işler kapsamında ve müşteri odaklı gerçekleştiği, satışların büyük bölümünün bayiler aracılığıyla değil doğrudan üretici tarafından gerçekleştirildiği söylenebilir. Söz konusu sözleşmeler sadece sekiz bayi ile yapılmış olup, bu bayiler aracılığıyla yapılan satışlar 2006 yılı verisine göre EAE'nin toplam satışlarının sadece %(...) 'sını oluşturmaktadır. Müteahhit olarak faaliyet gösteren bayilerin alımları ise toplam satışların %(.....)'sı kadardır. Ayrıca gerek 'bölgesel kısıtlamanın' gerekse 'bayiliğin bitmesinin ardından uygulanacak olan 5 yıllık rekabet yasağının' pratik uygulama açısından özellikle önaraştırma kapsamındaki şikayetler çerçevesinde bir etkisinin bulunmadığı da dikkate alındığında, EAE hakkında dikey anlaşmalara ilişkin bir soruşturma açmaya gerek olmadığı, anılan sözleşmelerin, belirli bir süre içinde 4054 sayılı Kanun'un 5 inci maddesinde düzenlenen şartlara uygunluğunun sağlanarak hukuka uygunluğun sağlanmasının yeterli olacağı anlaşılmaktadır.

K. SONUÇ

- 720 Düzenlenen rapora ve dosya kapsamına göre;

1- Başvuru konusu ile ilgili olarak, 4054 sayılı Kanun çerçevesinde soruşturma açılmasına gerek olmadığına, şikayetin reddine,

2- a) EAE Elektrik Asansör End. İnşaat San. ve Tic. A.Ş.'nin yürürlükte olan bayilik sözleşmelerinin 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği çerçevesinde grup muafiyetinden yararlanamadığına,

- 730 b) Anılan sözleşmelerin, gerekçeli kararın tebliğinden itibaren 60 gün içinde 4054 sayılı Kanun'un 5 inci maddesinde düzenlenen şartlara uygunluğunun sağlanarak Kurumumuza tevsik edilmesine; gerekli düzeltmeler yapılmadan uygulamaya devam edilmesi halinde, hakkında 4054 sayılı Kanun çerçevesinde soruşturma açılacağı ve aynı Kanun'un 17. maddesi gereğince süreli para cezası verileceğinin EAE Elektrik Asansör End. İnşaat San. ve Tic. A.Ş.'ye bildirilmesine

OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.